

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Altissimi doctoris Antonii andree seraphici ordinis
minorum questiones subtilissime sup[er] duodeci[m]
libros methaphisice A[ristotelis]**

Antonius <Andreas>

in venetiarum, 24. XII. 1481

Liber Secundus

[urn:nbn:de:bsz:31-326419](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-326419)

Secundus

omnibus alijs scientijs humanit' adinuentio de talibus enim loquitur. Ad argumenta ad primam ergo dicendū q' bonum simplici non est finis practice. de qua A. loquitur. sed bonum opis. nobilitas autem ē bonum speculatiuū q' bonū operis. scientia enim practica ē vt boni finis non simpliciter. sed secundū virtutes. et illud non est bonum simpliciter q' secundū philosophum ordinatur ad magis bonū nostrū. s. vt speculamur substantias sepatas et getemur in speculatione carū. ista autē speculatio est sūmum bonum nostrū. q' est felicitas s'z A. deci mo ethicor. Ad 2m nego minores. ad proba tionē dico q' aliud est ordinare sciaz in se. aliud ordinare quis eam legere debeat vt docere vt audire. ciuili autē ordinat non istam s'z quis au deat aut doceat istam. p' pertinet ad practicuū s'z non. vñ aliud est ordinare vsuz alicuius et q' debet legere et exercere qd facit ciuili. aliud est ordinare ipsaz scientiam in se. qd facit practi cas et nō ciuili. Exeritium ergo ciuili sic ordi nantia est melius non similiter sed in aliquo se su et secundū quid mō p'posito. quare ratio nō concludit.

Explicit primus liber.

Questio

Prima

Arca secū

dam libruz methaph.

Queritur. p'io. Utruz p' principia p'plexa sicut de quolibet affirmatio rē et omne totū ē maius rē. sint nobis naturaliter co gnita. et vt q' sic. nā cōmen. fo metha. cōmento p' super illud. nullus ignorat locuz ianne in domo dicendū q' p' principia sūt nobis naturalr cogni ta in quolibet genere entium. p'ze. p' principia cōplexa non sunt nobis cognita per inuentionē nec per doctrinam q' sūt naturalr nota cōsequē tia p'z. qz non sunt plures modi cognoscendi q' isti duo p'bd aūtis qz omne cognitum p' doctri nam vel per inuentionē cognoscitur p' aliquid p'ius notum p' illud p'io postorio. ois doctrina et omnis disciplina rē. sed p'ius principijs ni bil est p'ius notum. q' non sunt cognitay doctri nam nec p' inuentionem. Cōtra p' philosophus s'z de aia. d. q' anima de se ē sicut tabula rasa in qua nihil depingitur. q' s'z suā naturā et ex se nul lam habet cognitionem. Respondeo et dico duo. p' q' notitia p'ior p'icipioz non uest no bis a natura. p'bd huius qz omnis nostra cogni tio intellectina ortum s'z a sensu et p' p'is nō uest a natura. s'z cognitio p'ior p'icipioz ē intellectia

p' vñ respectu p'ior p'icipioz pōtē hitus q' d' intellectus q' rē. maior declaratur. ga anima nostra nullam h' cognitionē naturalem ex na rura sua nec simplicitū nec cōplexor. sed omnis cognitio ei' ortur a sensu p' eis moto mouet se sus ab obiecto simplici nō cōplexo et a s'etu mo uetur intellectus et itelligit simplicita q' est p'io actus intellectus. deinde post apprebēsiōē sim pliciū segtar alijs actus qui ē cōponere simpli tia ad inuicem. et post istā cōpositiōē h'z intelle ctus ex lumine naturali vt assentiat illi veritati cōplexe si illud cōplexum sit p'iuū principium 2m dicentū ē q' notitia p'ior p'icipioz dicitur nobis in esse naturaliter. quaten' ex lu mine naturali intellectus sunt nobis nota habi ta notitia simplici terminor qz p'icipia cogno scimus in quantum terminos cognoscimus ex p'io postorioz. Ad argumeta ad illud cō mentatoz dicendū q' p' tato dicitur nobis na turaliter nota. pro quanto facta cōpōc. terminor simplicium statim ex lumine naturali intellectus adheret illi veritati tñ cognitio terminor acqri tur ex sensibus. vñ hitus p'icipioz quo adhe remus p'ius principijs dicitur intellectus.

h'z anima fundat

Notitia p'ior p'icipioz dicitur nobis in esse naturaliter. quaten' ex lumine naturali intellectus sunt nobis nota habita notitia simplici terminor qz p'icipia cognoscimus in quantum terminos cognoscimus ex p'io postorioz.

quodlibet

Contra si sic tunc omnes homines illis prin cipijs eq'liter assentirent. p'is ē sal' q' z aia. p'ia pbatur. ga qd cōsequitur hominem vel intelle ctum nostrum secundū naturam suam equalitē reperitur in omnibus hominibus vt in omnib' habentibus intellectū. falsitas consequentis p'z p' cōmē. q' super 2m p'isico. in principio dicit. q' aliqui p'opter cōsuetudinē negauerunt p'ia principia. et exemplificat de cristianis qui negāt illud. ex nihilo nihil fit. Dicendū q' res p'io data intelligēda ē de p'icipijs similiter p'ius cuiusmodi sunt ipossibile ē idem simul eē et nō esse omne totū est maius sua parte. et huiusmodi circa que ipossibi est errare s'z p' philosophum quarto huius non autem procedit de his qui possunt eē conclusiones respectu p'ior p'icipioz talibus enim pōt vnus magis q' alius assē tire. et de talibus loquitur cōmentatoz. vbi su pra. Ad 2m principale dicendū q' cognitio p'icipioz q'ntum ad simplicia acqrit ex sensibus et sic aliq'lit sunt nota ex p'existēti cogntiōe. cū at dicitur q' nō sūt nota per doctrinā nec p' inuentionē dico q' vey ē q'ntū ad cogntiōē p'plexā et ista dimidant acq'sitionem scie que sit p' p'ius nota si sic at ē de intellectu q' pōitur habitus p'icipioz. et h' mō ē dare 3m modū. cognoscēdi.

Questio

Trum difficultas cognoscendi res sit ex parte intellectus nostri cognoscētis vt ex parte rerū cognoscibilis. et videt q' sit ex parte rerū. nā res sunt cognoscibiles in q'ntū sunt in actu et certe in se et determinate s'm p' h'z p' h' ca. vñimo. sed multe res sunt de se potētiales.

c z

Contra p' philosophus s'z de aia. d. q' anima de se ē sicut tabula rasa in qua nihil depingitur. q' s'z suā naturā et ex se nul lam habet cognitionem. Respondeo et dico duo. p' q' notitia p'ior p'icipioz non uest no bis a natura. p'bd huius qz omnis nostra cogni tio intellectina ortum s'z a sensu et p' p'is nō uest a natura. s'z cognitio p'ior p'icipioz ē intellectia

ut materia. & multe incerte. et tempus & motus multe indeterminate ut infinitum. & difficultas cognoscendi tales e res ex parte ipsarum res n ex pte intellectus nostri. Confirmat per comen. primo metha. capitulo primo. q difficultas intel ligendi formas materiales est ex parte ipsarum formaram & non ex parte intellectus nostri.

Præ. sicut se hz materia summe disposita ad susceptione forme: ita intellectus summe disposi tas se hz ad intellectionem rei. sed qm materia e summe disposita ad susceptiones forme nō est dif ficultas recipiendi formam ex parte materie. si cut p3 de lamne in medio. quia enim medium qm est de se est summe dispositum id difficul tas recipiendi lumen non est ex parte medi. & similiter se habebit intellectus summe dispositus ad intellectionem rei. sed intellectus noster est summe dispositus de se ad cognoscendum res. cū in eo non sit nisi sola pzinatio cognitionis & nō aliquid contrarium cognitioni rerū. qz si sic in parte intellectina esset pzinatio alteratio. qd ne gat pbs. 5. & 7. pbsico. Item per hoc dicit se sus ab intellectu. quia sensus corrūpitur ab ex cellenti sensibili intellectu at magis habilitat & confortatur ab excellenti intelligibili. cui rō qz sensus e po organica. non at intellectus ergo si intellectus nō pot intelligere. iste defectus erit experte rerum. Contra est philosophus hic qui dicit q difficultas vel causa difficultatis non est in rebus sed in nobis. qd probat. quia sic oculi nocte rē. Rūdeo. vna opio e com. qz res quedā sunt materiales. & quedā imateri ales dicit. qz ex parte intellectus nostri e diffi cultas cognoscendi substantias separatas & non ex parte eorum. sed intellectione substantie ma terialis e difficultas ex parte rei. cuius ratio assi gnatur. qz vni qd e cognoscibile hz q est in actu. qz h substantia imateriales sūt oino i actu materiales qd nō sunt simpliciter i actu iccirco non habent imateriales de se q difficultat. co gnoscantur. materiales autem hnt de se difficult atem cognoscēdi. Sed hoc q dicitur d sub stantis materialibus arguitur sic. si in reb ma terialibus est difficultas ex parte eorum. h idē erit cōpando illas res ad oēs intellectum. nō e sal. sicut patet respectu intellectus divini. qz an tecedens. pbs. 2. qz ad oppo. s. q difficultas cognoscēdi non sit respectu cuiuscūqz intel lectus. sed respectu intellectus alicuius. nō nostri tūc sic cū iste sube sint eedē ad quēcūqz intellectū cōperantur. sequitur q nō e difficultas ex pte ea rum. sed ex pte intellectus nri cui cōparantur. Secūdi rem e tāta ex pte intellectus nostri. vñ 2. q vñ innuere duos modos istius difficultatis lo cutus est dubitative. qz dicit forsan. id subdit quasi determinando se q non in rebus sed i no bis e cā hnt difficultatis. Si querat quare

perfectius cognoscitur vna res q̄ alia. Re spondeo q difficultas non e ex parte rei sed pfectio cognitionis pot intelligi dupliciter. vñ fm pportione. vñ simpliciter p mō ita perfecte intel liguntur res materiales sicut imateriales & vna res sicut alia. nam secundum pportione ita perfecte mouent intellectum res habentes par de entitate sicut habentes multam. ex. p. parnis ignis scōm pportione sue virtutis ita perfecte cōburrit cōbustibile sicut magnus. Sed & mō non eque perfecte cognoscunt oēs res. sicut ma gnus ignis perfecte cōburrit q̄ parnis simpli citer loquendo & ceteris paribus. rō huius e. qz cognoscibilitas sequitur entitatem vel res. hz q res e ens. qz p idē e ens. & cognoscibile. nā sicut res se hz ad eē ita ad cognoscibilitatem & veri tate. ex. 2. hntis: Concedo q difficultas co gnoscēdi vñ q̄tum ad materialia vñ q̄tum ad imateriales e ex parte intellectus nostri. materia lia enim non sūt eque in actu sicut imateriales. idēo simpliciter non ita perfecte cognoscuntur. cognitio tñ que pot de illis haberi eque faciliē habet hz pportione sicut de imaterialibus qz ita faciliē mouet intellectus materiale sicut imateriale hz cognoscibilitatem suam non tamē eque intense simpliciter loquendo. sicut exem plifi catus e de igne magno & paruo quoz vterqz hz pportione caloris sui eque faciliē calefa cit hz non simpliciter. Ad argumēta ad p. dico q vñ quodqz cognoscitur in q̄tum ens illa q̄ sunt ipse factioza in entitate nō hnt ita perfectā cognitionem simpliciter tñ cognitio earum ppo rtionata ita faciliē est de eis q̄tum est ex pte sui sicut de quibuscūqz alijs q̄tum ex pte ipozū nec plus concludit rō. Ad 2. dico q minoz est falsa cum dicit q intellectus noster e summe dispo situs ad intellectionem rei. ad probationes di cendū q ista dīspō non est propter contrariū sicut oculus nocte non hz cōtrarium lami sol. sed hoc est propter debilitatem virtutis sue icō pbedēdo. Ad 3. de differentia inf seium & itel lectum. dicendū q difficultas ista non est in in tellectu qz debilitatur per organum. sed qz vir tus intellectus e debilis in cognoscendo. seius at hz vtrūqz impedimentū. s. tam ex pte organi ad cui corrūptionē debilitat. qz ex pte debilitati i virtute cognitina.

Questio iiij
Trum substantie imateriales possint cognosci fm suas qditates ab intellectu viatoris videtur q sic p comen. q in loco il lo dicit sic q hoc exemplū 2. nō demfat res ab stractas intelligere eē ipossibile nobis sicut est impossibile vespertilioni aspicere solem. quia si ita esset natura ociose egisset qz fecisset illud qd in se naturaliter e intelligibile nō esse intelligibile ab aliquo intellectu. sicut si fecisset solem n app

v p Comap
Pru
v p
Pru

Secūdi rem e tāta ex pte intellectus nostri. vñ 2. q vñ innuere duos modos istius difficultatis lo cutus est dubitative. qz dicit forsan. id subdit quasi determinando se q non in rebus sed i no bis e cā hnt difficultatis. Si querat quare

Ad hō p. hntis
Pru

Secundus.

Definitio

denſi ab aliquo viſu. *Pr^e* intellectus nihil intelligit niſi ſub rōe imaterialis. ex 3° de aīa g̃ maxime intelligit ſimpliciter materialia p̃na p̃z ga vbi maxime ē ratio ſozmalis obiecti illud ē maxime apprehēſibile a po^a. p̃batio antecedēt ga p̃p̃ b̃ actio intellectus agentis ponitur ṽt obiectum materiale fiat aliquo mō imateriale. ṽt ſic fiat natam ad mouēdū intellectum poſſibilem. confirmatur. ga cōmentator 3° de anima recitat op̃inione Aūce. q̃ vult q̃ intellectus pōt abſtrahere ſozmale a materiali. z̃ g̃ dicitur ſubie materialis a ſingularibus q̃ ſi in quidditate ſic abſtracta ad huc remāet aliqd materiale. adhuc potest ṽterius abſtrahere ſozmale a materiali quouſq̃ tandē deveniat ad quidditates ſimpliciter imaterialem. z̃ hanc cognoscit. qz hāc abſtrahit a ſingularibus. *Pr^e* de ſubiecto demonſtrationis oportet eē notum quid eſt. ex p̃zimo poſſe. ſed de ſubſtantiis abſtractis multa a p̃bis demonſtrantur. ſicut p̃z onodecimo huius de intelligentia p̃zima. ſ. q̃ ſit ſempiterna z̃ q̃ moueat ſicut appetibile z̃ intelligibile non mota. z̃ q̃ eſt vita. z̃ q̃ ſemp̃ actū intelligit. z̃ q̃ ſe ipſam intelligat ſicut obiectum p̃zimum. ita etiam probat numerum intelligentiarū iuxta numerum orbiū celeſtiū mobiliū. g̃ g̃ dicitur oīz iſtoꝝ p̃bi cognoverūt. Cōtra Aū. hic iſta. Sicut ſe bz oculiſ nicticozacia ad lucem diei: ſic intellectus noſter ad ea q̃ ſūt maniſeſtiſſima in natura cuiuſmodi ſunt ſubſtantie ſepate. ſed p̃zimum ē ipſoſibile g̃ z̃ z̃ *Pr^e* plus diſtat intelligibile icreatū ab intellectu creato q̃ intelligibile creatū a ſenſu. ſed intelligibile creatū nō pōt apprehēdi a ſenſu g̃ multo minus intelligibile increatū ab intellectu creato. *Pr^e* non plus ſe extendit po^a paſſiua q̃ po^a actiua ſibi coꝛreſpōdē. ſed po^a actiua intellectus que eſt intellectus agens nō ſe extendit ṽtra fantaſmata z̃ ſenſibilia. g̃ nec intellectus poſſibilis g̃ po^a paſſiua. *Pr^e* ſi ſic. g̃ hō poſſet naturaliter ad beatitudinem attingē conſequens ē falſam. g̃ z̃ aīa. p̃na probatur ex decimo ethicoꝝ. vbi dicit philoſophus q̃ felicitas conſiſtit in ſpeculatione iſtaꝝ ſubſtantiarū. In iſta queſtione ſic procedam. p̃zimo p̃mit tam ṽnā op̃inionez. z̃ ſubiūgam eius imp̃robationem. 3° dicā aliter ad queſtiones. Quantū ad p̃zimum eſt ṽna op̃inio q̃ anima z̃ inſecta cozpoꝝ nō pōt intelligē ſubſtantiarū abſtractarū quidditates. cuius motiua ſunt duo. p̃zimum eſt q̃ aīa coniancta cozpoꝝi nihil intelligit niſi abſtrahendo a fantaſmatibus ſed ſubſtantie ſepate non faciunt fantaſmata nec poſſūt cognoscī ex his q̃ faciunt fantaſmata. g̃ z̃. p̃batur maior. ga leſo ozgano fantaſie intellectus impeditur ab adſcēdo incognita z̃ a ſpeculando cognita q̃ ſi eēt niſi in ṽtraq̃ operatione fantaſmatib^o indigeret. tum. ga cum volumus aliqd intelligē formamus nobis idolum quo id aſpicimus. ṽn

3° de anima d̃r q̃ ſe ſe h̃nt fantaſmata ad intellectum ſicut ſenſibilia ad ſenſum. minor bz duas partes. p^a p̃zobatur ſic qz fantaſia ē motus fact^o a ſenſu ſz actuz. ex ſo de a. ſed ſubſtantie ſepate n̄ ſūt ſenſibiles. g̃ nec fantaſiabilez. z^a pars p̃batur. tum. ga effectus q̃ nō adequat potētia cāe non iudicat in cognitionē g̃ dicitur cāe. ga g̃ dicitur talis cāe excedit effectum illū. ſz ſubſtantie ſepate ſi cognoscūtur per illā q̃ faciūt fantaſmata in nobis tantū cognoscūtur per effectus h̄i q̃ ſ. non adequant po^a ſine cāe. g̃ z̃. tum. ga finiti ad infinitum nulla ē p̃portio. g̃ nec alicui^o effectus ſenſibilis ē p̃portio ad g̃ dicitur dei. ſi ergo g̃ dicitur dei g̃ eſt p^a cauſa effect^o nō pōt cognoscī per effectum. multominus g̃ dicitur alteri^o ſubſtantie ſepate cū quolibet alia minus cauſat q̃ p̃zima. ſz p̃zimas p̃pōz de cauſis. z^a motiū eſt q̃ ga^a quidditas ſubſtantie materialis ē p̃zimus obiectuz intellectus n̄ri poſſibilis. g̃ nihil poterit per ſe intelligi a nobis qd nec ē materialis g̃ dicitur nec cognoscibile per talem g̃ dicitur. ſz ſubſtantie ſepate ſunt h̄i. g̃ z̃. p̃m̄ maniſeſtum eſt de g̃ dicitur ſubſtantiarū imaterialium. z^a p̃batur ṽt p̃zimus per non adēquationē z̃ i p̃portionē maior oſtendit. ga obiectū p̃portionatur po^a cuius ē. intellectus at ē po^a exiſtens in materia non tamē operatur mediante ozgano. g̃ obiectū ei^o erit exiſtens in materia. nō at p̃ſiderat in q̃tū exiſtens in materia. talis at ē g̃ dicitur ſubſtantie materialis abſtracta per intellectum agentes. Confirmatur. ga niſi quidditas materialis eēt obiectū intellectus poſſibilis non videret necceſſe ſe ponere actionem intellectus agentis eē circa obiectū intellectus poſſibilis. Quantū ad z^a p̃m̄ iſta op̃inione arguitur per quinq̃ rōes p̃zimo ſic. Omnes homines ſcire deſiderāt. ex p̃ meth. g̃ maximā ſcientiaz maxime deſiderabunt. ſicut etiā in p̃zologo arguit philoſophus maxima at ſcientia ē circa max^a ſenſibilia c^a ſūt p̃zime cē q̃ ſunt ſubſtantie ſepate. g̃ ſcia p̃zimarū cauſarū maxime deſideratur ab homie naturaliter. ſed deſiderium naturale non ē ad ipſoſibile ex p̃zimo meth. nam alias eēt fruſtra. g̃ poſſibile ē homi habere ſcientiam de p̃zimis cauſis q̃ ſunt ſubſtantie abſtracte vel ſepate. *Pr^e* z^a qz philoſophus decimo ethico. p̃bat q̃ felicitas hominis conſiſtit i ſpeculatione veritatis z̃ concludit in ſine capituli q̃ ſapiens erit ṽtiq̃ feliciffim^o z̃ ſz ipſū i 6° ethico. ſapiētia ē circa altiffimas cās g̃ i ſpeculatione altiffimarū cāꝝ conſiſtit felicitas hoīs. ad felicitatem autem hoīs cū ſit finis p̃zimus hoīs non eſt ipſoſibile homini p̃tigere nam ṽt d̃r z^a huīs. Nullas conat ad terminus non futurus venire. Itēz. natura dedit homini neceſſaria ad attingendū hunc fines ſicut p̃nt p̃bati a ſimili de ſtellis. ſicut ponitur z^a de celo z̃ mundo. q̃ ſi ſtelle per ſe moneri poſſent motu p̃greſſiuo. natura dediffet eis iſtrumēta z̃ ozga

J. Bap̃

Ṽnā op̃inio q̃ anima z̃ inſecta cozpoꝝ nō pōt intelligē ſubſtantiarū abſtractarū quidditates. cuius motiua ſunt duo. p̃zimum eſt q̃ aīa coniancta cozpoꝝi nihil intelligit niſi abſtrahendo a fantaſmatibus ſed ſubſtantie ſepate non faciunt fantaſmata nec poſſūt cognoscī ex his q̃ faciunt fantaſmata. g̃ z̃. p̃batur maior. ga leſo ozgano fantaſie intellectus impeditur ab adſcēdo incognita z̃ a ſpeculando cognita q̃ ſi eēt niſi in ṽtraq̃ operatione fantaſmatib^o indigeret. tum. ga cum volumus aliqd intelligē formamus nobis idolum quo id aſpicimus. ṽn

na ad motum. Respondet ad istas duas rationes quod possibile est homini scire scientiam maxime scibile quod ad primam rationem et speculati altissimas causas. Quod ad secundam non tamen in hac vita. sicut omnes desiderant in hac vita beatitudinem secundum Augustinum. de trinitate ad quod non possumus pertingere in hac vita. Contra felicitas de qua loquitur Augustinus decimo ethico. haberi potest in hac vita dicit enim sic. quare erit virtus felicitas speculatio quedam. opus autem erit et exteriori prosperitate non enim per se sufficiens ad naturam ad speculandum. sed oportet corpus sanum esse et cibum et reliquum famulatum existere. et cetera. sed certum est quod illa non habentur nisi in hac vita.

Confirmatur. quia non est certum tunc ex intentione philosophi quod ponat aliam vitam esse. quod in diversis locis ut in 2° de anima. et xij. huius videtur loqui dubitativum. sed certum est secundum ipsum felicitatem esse sine hominis. et per consequens possibile attingi quod debet poni in aliquo statu quod certum sit illud certitudinaliter posuisse. Primum contra responsionem in se arguitur sic potest inproporzionalis alii cui obiecto non potest per aliquem habitum aduenientem sibi cognoscere per se illud obiectum quod si potest intellectiva anime coniuncta corpori sit inproporzionalis quiditati substantie separare. per nullum habitum quem reciperet cum eadem remanebit separata poterit fieri proporzionalis intellectus separatus non cognoscet istas substantias sepates sicut nec coniunctus. probatio oritur quia omnis habitus receptibilis in aliquo potest vel respicit per obiecto proporzio obiectum istius potest. puta si sufficiat ad elicendum omnem actum illius potentie in ratione proximi principij formalis eliciti. et respicit per obiecto proporzio aliquod particulare contentum sub obiecto potentie sicut patet de diversis habitibus potentie intellective exempli gratia primi habitus metaphisicus forsan exempli gratia primi habitus geometricus vel arithmeticus. namque habitus respiciens per obiecto aliquid inproporzionale potest poterit recipi in tali potest. Primum terea si intellectus separatus cognosceret aliquod obiectum per se quod modo non potest cognoscere puta quod ditatem talium substantiarum ergo non esset eadem potest tunc et modo quia eiusdem potest est idem obiectum ex 2° de anima. Primum 3° ad principale sic. philosophus 2° huius arguit sic. si fines essent infiniti nullus esset agens per intellectum. nam illa non valet nisi agens per intellectum intenderet non solum finem proximum sed omnes fines essentialiter ordinatos nullum autem agens per intellectum intendit agere per finem quem non cognoscit. quod agens per intellectum cognoscit non solum finem proximum. sed etiam omnes essentialiter ordinatos in ultimum si ergo non possit illud ultimum cognoscere non est agens per intellectum. quod philosophus negaret. Primum 4° sic. in 2° huius arguit philosophus sic. si cause essent infinite nihil contingeret cognosci. illa consequentia non valet nisi ad cognitionem cuiuslibet oporteat cognoscere omnes causas. si ergo non contingit intelligere primam causam que est maxima causa cuiuslibet effectus nullam effectum contingit intelligere. Primum 5° sic. veritas rei autem est conformitas rei ad propriam mensuram. aut non est sine illa conformitate. si contingat intelligere veritatem alicuius rei naturalis possibile erit intelligere conformitatem illius rei ad propriam mensuram. illa mensura est proprie idea in mente divina. sed conformitatem ad ideam non contingit intelligere non intellecta idea cum respectu non intelligitur sine termino. si est aliquid veritas a nobis intelligibilis. per rationem et ideam.

Respondetur ad omnes istas quinque rationes quod non concludant nisi quod cognoscimus de substantiis separatis quod sunt. et in quantum sunt cause omnium istorum inferiorum. non autem propter quod cum effectus deficient non sufficit ad causandum notitiam de quid est cause. Aliter respondetur quod cognoscimus de illis substantiis quod non sunt quod. non sunt aliquid istorum inferiorum per hoc enim cognoscimus ipsas esse causas excedentes respectu horum. non autem cognoscimus quid sunt et hoc concludunt decem rationes et non plus. Sed contra per contra utramque solutionem simul nam secundum philosophum 4° huius ratio que facit nomen est definitio. definitio autem exprimit quod rei. quod ubique intelligimus rationem que significat nomen. ibi possumus intelligere quid est res sed ubique imponimus nomen ad significandum ibi possumus intelligere rationem que significat nomen. nullus enim significat per vocem quod non intelligit. substantiis autem abstractis vel separatis imponimus nomina proporzio significantia ipsarum quod per se de nullo sunt. illa que de deo affirmat nisi de illa substantia separata cui hoc nomen imponimus. quod possumus intelligere quid sunt. 2° contra primam rationem spualiter arguitur sic nam secundum philosophum 2° posteriorum capitulo. illo item autem speculandum ubi tractat de cognitione si est et quod est. vult expressere quod quando cognoscitur si est per se tunc cognoscitur quod est. quando autem cognoscitur si est per accidens nec cognoscimus si est nec quid est. cum ergo de substantiis separatis cognoscimus si est secundum se non tamen per accidens. quia hoc non est cognoscere si est secundum se de ipsis possumus cognoscere quid est maxime de deo ubi idem est si est et quid est.

Primum impossibile est cognoscere compositionem aliquid quod nisi cognitio terminis vel extremis quia secundum philosophum primo peritiam capitulo de verbo esse significat quandam compositionem quam sine compositione non est intelligere. sed est inmediate inest quiditati illarum substantiarum quod si cognoscimus substantias esse. et per rationem esse quiditati earum et sequitur de necessitate quod cognoscimus quid ditatem earum. Tertio contra rationem arguitur spualiter sic. quia in omni compositione necessaria

Secundus.

est aliqua propo affirmatiua prior. si cogno- scatur de substantia sepata quid non est. os co- gnoscere quid est. anis pater ex 2o periamenial capitulo vltimo. vbi dicit philosophus q illa p- sitio bonum no est malum est vera. quia bec af- firmatiua prior est vera bonum est bonum. 2 4o huius dicit philosophus. notioz itaqz e dicto qz opposita negatio. stant ergo dicte ratios imp- bantes dictam opinionem. Quamtm ad 3m est dicendum ad questionem q substantie sep- ate possant intelligi secudu qditates proprias ab intellectu viatozis secundum modoz qui di- cetur conclusio ista p3 tum ex improbatione di- cte opinionis. tum ex nono hui. capitulo vltimo vbi dicit q ignorantia de illis non est in nobis sicut cecitas. sed talis est in non habentibus itel- lectum. tum q2 si effectus dicit in cognitionem e ergo magis in cognitione e q2 magis depen- det ab illa. magis enim dicit in cognitione effi- cientis qz materie q2 deus possz facere illu sine materia. non at posset facere sine efficiente. ma- gis etiam dicit in cognitione efficietis remoti q2 minus pot fieri sine illo. Ad videndu at quomodo iste substantie a nobis cognoscatur notandu est q sex sunt gradus cognitionis sen- sitiuze quibus correspondet alij sex gradus co- gnitionis intellectiuze. p. cognitio est intuitiu q respicit obiectum vt priuatiu. 2. est abstractiu qz. f. e per speciem non intuitiu sed potest ee in absentia obiecti. 3. e per accidens correspodens prime cognitioni. f. per priuationes per se cognoscibilis puta cognitio obiecti presentis oppositi obiecto primo modo. 4. est cognitio p accidens. f. per priuatione cognoscibilis per se secundo modo. puta cognitio alicuius obiecti oppositi obiecto secunde cognitionis. qd in ei? abentia cognoscitur per speciem tamen genita ab opposito. 5. est cognitio per copositione spe- deram dinerforuz sensibillium. 6. e cognitio alt- cuius per accidens puta alicuius cui accidit obie- ctum per se. ex. p. primi visus videt colores. ex- plam secundi. fantasia imaginatur colozem vi- luz exemplum tertij. visus videt tenebram. ex- plam quarti. fantasia imaginatur tenebra. ex- plam quinti. fantasia imaginatur montem an- ream. exemplum sexti. homo videtur p figura z colozem zc alia que sibi accidunt. Similif etiam correspondenter dicuntur sex gradus co- gnitionis intellectine prima cognitio est intuiti- ua que dicitur notitia visionis q est de obiecto presenti vt presens e in sua existetia. 2. cognitio e abstractiu que e obrenti presentis in sua spe- cie genita ab obiecto qd potest esse absens in sua existetia. tertia est cognitio obiecti opposi- ti obiecto primi modi. quarta e in cognitio ob- iecti oppositi obiecto secudi modi. quinta e co- gnitio alicuius ex ceptibz aggregatis. Sexta est per accidens cum aliquid cognoscitur p spe-

ciem illius qd sibi accidit. Exemplum primi co- gnitio beatorum in patria. z illa cognitio visio- nis est nobis forte impossibilis pro statu isto de quo alias. exemplum secundi. cu intelligo rosa absentem. exemplum tertij. cum intelligo aliqd oppositu contrarie vel forte priuatiue obiecto intuitiue viso. vt cum intelligo non visum obie- ctum intuitiue. exemplum quarti cum intelligit oppositum contrarie vel priuatiue obiecto ab- str. ctive cognito. puta cum intelligo non rosam abstractiue. exemplum quinti. cu itelligo aliqd esse ens infinitum necessarium sempiteru. ex- plum sexti. substantia intelligitur per speciem accidentis fz vnaz. opinionone. Ad propo dico qz quiditas substantiarum separatum non intel- ligitur nec primo. nec 2o. nec tertio. nec quarto sed quinto modo. f. in concepta aggregato z ali- qualiter sexto modo. f. per effectus suos. substā- te enim separate cognoscuntur per hoc qz mul- ta apprehensa simul concipiuntur q omnia nūqz alibi inueniuntur q nulli alij conueniunt. z iste est conceptus aggregatus. puta de deo qz e ens infinitum necessarium z primum zc. que omnia nulli conueniunt simul accepta nisi deo. z sic de alijs intelligentijs z sic patet ad questionem. Ad argumenta ad primum fundamentu cu dicitur qz nihil intelligimus nisi abstractendo a fantasmatibus aut intelligit qz nihil intelligim? nisi cuius cognitionem accipimus a fantasmati- bus. aut intelligit qz nihil intelligimus nisi cui? species fm se prius sunt in fantasia. pzo mo det maior. sed minor e falsa. si enim de substantijs separatis possumus intelligere quid sit. sicut p3 ex precedentibus. Si intelligitur secudo mo sic illa maior est falsa. qz tunc nihil eet per se in- telligibile nisi per se sensibile. qa nihil aliud fa- cit propriam speciem in fantasia. qd est falsum z contra omnes. nam anima multas rez qdita- ti? intelligit q non faciunt propriam specie i fan- tasia. vt in corporea. Item anima seipsa cogno- scit. vnde anima diffinitur secudo de anima. co- gnoscit etiam suas potentias z suos actus z in- tentiones secundas. z multa alia quoz nullum facit propriam speciem in fantasia. patet etiam quomodo omnia intelligimus per abstractio- nem a fantasmatibus quia nec in tertiam nec i quartam nec in quintam nec in sextam cognti- onem veniret intellectus nisi preceset prima vt secunda. tamen multa non cognoscit primo mo- do nec secundo modo. z ita non abstracta. sz co- gnoscit ea p abstracta qz cognoscit ea alijs mo- dis sequentibus. Ad illud de lesione organi dico qz causa ibi non e equalitas obiectozum vtriusqz potetie. sed causa e ordo naturalis po- tentiaru pro statu isto. quia intellectus nihil po- test intelligere nisi fantasia prius fantasiaetur circa illud. Ad illud de idolo formato bene veru est qz inde incipit cognitio. sed vltra intellectus

Can. v. p. 6

Handwritten notes and signatures at the bottom of the page, including a large signature and several lines of text.

pgreditur ad nō habentia idola respuēs idola

Ad illud qd̄ adducitur de inadequatōe cf/fectus. dico qd̄ non plus cōcludit nisi qd̄ effect⁹ substantie separte non ducunt in cognitionē pfectam sue causē. sed hoc non obstante possūt ducere in cognitionē aliqua iperfectaz. Ad illō quod additur de ipropozitione finiti ad infinitum. dico qd̄ licet finiti ad infinitum nō sit aliq̄ ppozitio cōmēsuratiōis: potest tamen. eē ppozitio cognoscentis ad cognitum. que ppozitio magis requirit dissimilitudinē q̄ similitudinem. vt dicitur. Ad 2^m fundamentum optio nis dicendū. qd̄ illa ppozitio. f. quiditas materialis ē per se obiectum intellectus. ē falsa. si intelligitur obiectum p^m b^m car^m rōe omnia alia intelligitur. qm̄ ostensum ē multa alia p se r̄ secundum suam quiditatem intelligi a nobis quozū nullū est substantia materialis. Ad ppozitio nem de ppozitione obiecti ad potentias. dico qd̄ illa ppozitio ē mouētis ad mobile q̄ magis requirit dissimilitudinē q̄ similitudinē. qd̄ pbatur. ga aliter intellectus angelicus q̄ non ē intellectus in corpore nec in materia. fm̄ eos nō possēt intelligere quiditatem substantie materialis que est in materia. Item intellectus noster nō possēt intelligere quiditatem rose ipsam non existente cum talis quiditas non sit tūc materialis. Item secundum Aⁿic. primo meba. ens r̄ res prima impressione impūmūt in oia que tamen nō sunt quiditates materiales. r̄ sic de multis alijs possēt dari instantia. Dicendū ergo qd̄ inter obiectum r̄ potentiam non requiritur ppozitio inesse nec in modo essendi nec in natura vel essentia quia tūc oculus corruptibilis quomodo videret solem icorruptibilem r̄ quare stella vel luna non cognoscat solem. requiritur ergo ppozitio dissimilitudinis que est inter motuum r̄ mobile. si autē corpus potest mouere intellectum ergo multo magis in corpore cuiusmodi sunt substantie separte.

Ad primum pzinipale de illa similitudinē ad vespertilionem patet qd̄ dicendū sit secundū ex ppositionē cōmentatoris positam in opponendo quia illud exemplum Aⁿic. non demonstrat res abstractas intelligere eē impossibile nobis sic i spicere solem ē impossibile vespertilioni quia si ita eēt natura ociose egisset quia fecisset illud quod de se naturaliter est intelligibile nō eē ab aliquo intellectu intelligibile. Sed contra rationem cōmentatoris dicitur satis probabiliter qd̄ in suo argumento est fallā pntis. non enim sequitur si natura fecisset intelligentias nō intelligibiles a nobis ergo nec ab aliquo ē etiā alius defectus in argumento qz frustra dicit qd̄ ad finem ordinatur ad quem nō potest pertinere. sicut habetur 2° pbificoz. ca^o de casa r̄ for tuna. sed substantie separte secundum suaz intelligibilitatem non ordinantur ad intellectio-

nem nostram vt ad finem q̄ non sunt frustra intelligibiles licet non possint itelligi a nobis. exēplum. sol enim nō est frustra licet nō possit videri a vespertione. Ideo dicitur aliter qd̄ similitudo illa itelligitur de potentia recipiendi p pziāz speciem obiecti genitam ab obiecto per q̄ sit secunda notitia que dicitur abstractua. r̄ tūc ē impossibile vtrius sed in vespertione est impossibilitas simpliciter. in nobis autem non simpliciter. sed secundum istum statum in quo tantū recipimus species a sensibilibus. Aliter dicit qd̄ similitudo intelligenda est de quinto gradu notitie intellectus q̄tum ad difficultatem. non quantum ad impossibilitatem secundum cōmē.

Ad secundum cum dicitur qd̄ plus distat intelligibile increatū r̄. dicendum qd̄ verum est in esse nō tamen in cognoscibilitate nec in ppozitione obiecti. Ad 3^m dicitur vno modo qd̄ maior est falsa de illa potentia actina que tantum est vni⁹. passiva at est contrarior nisi loq̄mur de potentia actina prima. Aliter pōt dici concessa maiore qd̄ intellectus in actu possibilis non dicitur amplius passiuus r̄ vt factus in actu circa effectus substantiarum immaterialium quos apprehendit per sensus querit vltimus earum cognitionum modo pzeexpozito

Ad quartum cum dicitur qd̄ homo possēt naturaliter attingere beatitudinem. nego consequentiam. cuius rō est. quia beatitudo consistit in notitia intuitiua earum qualis nō habetur a nobis pzo statu isto vt dictum est supra. Contra eiusdem potentie circa idem obiectum est eadem actio specie. ergo cognitio nostra pzo nunc non differt specie ab illa visione r̄ tunc omnes essemus beati licet illi qui sunt in patria clarior q̄ alius videt deum. antecedens patet. ga siue actio specificē ab obiecto siue a p^o. si vtriusq̄ ē idē r̄ actō ē eadē spē. Rō illa cognitio differt spē a nostra pziatiōe ad pbationes dicendū qd̄ vtriusq̄ ē q̄n potentia ē eadem r̄ obiectū idē r̄ secundū eundē modū agunt quando autē nō r̄ adiuuices se habent. alr̄ secundū eadē modū agunt possēt actio specificē variari. exemplum. aq̄ idē obiectū ifrigidat p̄ hancetaz q̄t acōel alr̄ spē. ignis ē r̄burit lig^m ppe pōitū r̄ nō r̄ imo tū. sed tū calefacit. Itē ista variatio pōt eē p̄ mediū. exēplū. alr̄ videt visus p̄ aq̄ r̄ alr̄ p̄ acōel r̄ sol vt alr̄ i m̄e q̄ i meridie p̄ me^m vapo rosū. Itē ista variatio pōt eē p̄ lūm nā alr̄ vt obz aliqd̄ i lūie cādele r̄ alr̄ i lūmie solis. Itē etiā variatio pōt eē p̄ rōez cognoscedi. nā alr̄ vt aliqd̄ p spēz p̄paz rectā alr̄ p̄ reflexā vt p̄ obiecto viso i speculo reflectere. Ad ppozitū illa visio q̄ ē in via r̄ ista q̄ est in patria hnt diuersa lūia representatiua obiecti que ad inuicē specie distinguūtur.

Quæstio

Secundus.

Utrum sit ponere statim i
omni genē carum:
z videtur qd nō. quia mot' nunq̄ ice
pit maxime circularis. ex. 8° phisico

rum. z si hoc: q̄ nec generatio vnq̄ incepit. ex 2°
de generatione. z per p̄is fuerunt infinite gene
rationes. sed quelibet generatio h̄z p̄pam cām
efficientem p̄ximū finem z malum in his que ge
nerantur p̄ ppagationem. q̄ oēs cāe fuerūt infi
nite. Preterea iter p̄ximū efficiens z quodli
bet efficiens: z sic de alijs causis materiali. for
mali z finali ē distantia infinita. ergo possunt ac
cipi media infinita. aīō p̄z sp̄cialiter de primo effi
ciente quod ē infinitum z alio efficiēte finito. sed
iter finitū z infinitum est infinita distantia. ergo
ē. probatōe cōsequētie. quāto aliqua magis di
stant t̄aro iter illa possūt esse plura media ergo
si distant in infinitum infinita possunt ēē media i
ter illa. Contra philosophas hic in l̄tera.

Respondeo in ista questione primo aliquę
distinctiones p̄mittentur secūdo cōclusiones
aliquę ad ducētur. Quātum ad p̄ximū sit ista
prima distinctio. q̄ causarum quedam sūt per se
quedam per accidēs. uoco causam per se. que
secūdam p̄pōam naturam causat z nō secūduz
aliquid sibi accidēs. Sed causam per accidēt
uoco que nō secūdam naturam p̄pōam sed se
cūdam aliquid sibi per accidēs causat. exemplū
p̄mi. hēdificator hēdificat. z homo hōiem gene
rat. exemplum secūdi. musicūm hēdificat. z al
bum generat. Secūda distinctio sit ista. q̄ cau
sarum quedam sūt essentialiter ordiate z quedā
accidentaliter. Exemplum p̄mi homo z sol sūt cau
se essentialiter ordiate hōis generati. exemplū scōdi
pater z anus sūt cause filij. Differt autem ista
distinctio cārū a p̄zia. nam aliud ē loqui de cau
sis per se z per accidēs. z aliud ē loqui de cau
sis essentialiter ordiatis z accidentaliter ordiatis.
nam i p̄zio ē tātum comparatio vnus ad vnus
s. cause ad causatum. In secūdo ē comparatio
duarum vel plurium causarum iter se iquātum
ab eis ē causatum. Notādum autēz q̄ cause
essentialiter ordiate differūt a causis accidentaliter
ordiatis tripliciter. p̄zia differentia ē. quia i cau
sis essentialiter ordiatis secūda inq̄tum causat d
pēdet a p̄zia licet non iesse vnde causa secūda
non agit nisi in virtute p̄zie. sed i accidentaliter oz
diatis secūda nō depēdet a p̄zia inq̄tum causa
licet depēdeat i esse suo. vel i aliquo alio. patz d
filio qui potest generare patre mortuo. Se
cūda differentia ē q̄ i causis essentialiter ordiatis
ē causalitas alterius ordinis z alterius ratiōis
qz superior semper ē p̄fectior. sed i accidentaliter
ordiatis nō ē sic. ista differentia segtur ex p̄zia.
nam nulla causa dependet essentialiter i causādo
a causa eiusdem ratiōis. qz i causatōe alicuius
sufficit vnus vnus rōis. ex ista differentia sequi
tur manifeste q̄ cause essentialiter ordiate sunt

alterius ordinis z sp̄ci. cause autem accidentaliter
ordiate eiusdē sp̄ci. Tertia differentia ē q̄ om
nes cause essentialiter ordiate simul necessario cō
currunt z reguntur ad causādum alioquin ali
qua per se causalitas deesset effectui. sed in acci
dentaliter ordiatis nō necessario regitur sil
tas oīum in causando. z hec tertia differentia ex
prima z secūda sequitur si bene attendatur.

Quantum ad secūdam ordiam tres conclusi
ones. p̄ma cōclusio sit ista. In causis centialiter
ordiatis ē impossibilis simpliciter infinitas hāc
probo sic causa vt causa habet ratiōem p̄rimi
si ergo cause sint infinite nō est dare p̄ximam. z p
cōsequens nec vltimam. z sic omnes erant me
die. tota ergo vniuersitas cāozum essentialiter
ordinatorum est causata. vel ergo ab aliqua sui
ordinis z vniuersitatis. Vel ab aliqua causa
que non est aliquid sui ordinis z vniuersitatis.
non primo modo. quia tunc illa esset causa sui
cum tota illa vniuersitas ponatur causata. ergo
est secundo modo. nam tota vniuersitas depē
dentiam depēdet non ab aliquo illius vniuersi
tatis. illa ergo causa a qua depēdet erit p̄zia et
essentialiter ordiata. z sic habeo p̄positum.

Preterea si in causis essentialiter ordiatis est p
cessus i infinitū. q̄ dabit i infinitū i actū. p̄zia ē sal
qd nullas pōit. p̄zia p̄z ex 3° d̄ra supradicta. ga
oēs cāe essentialiter ordiate sūt sil' z cōcurrūt ad ef
fectū. Pre. p̄' ē qd ē p̄p̄i qui' p̄ ex. 5° meth.
ca. de p̄zi. q̄ vbi nullum ē p̄' ibi nihil ē centialiter
p̄'. si q̄ cāe centialiter ordiate cēt infinite nulla cēt
p̄z z centialiter ordiata qd ē d̄re oppositū i actū
cto. Pre. i essentialiter ordiatis semp superior
ē p̄fectior i causādo. ex scda d̄ra supradicta. q̄ si
i infinitum ē superior i infinitum ē p̄fectior. z p̄ cō
sequēs infinite p̄fectōis i causādo. q̄ nō causans v̄
tute alterius. qz quodlibet causans v̄tute alte
rius ē depēdens ab alio z iperfecte causans. illa
q̄ que ē infinite p̄fectionis est simplr p̄zia. z habe
tur p̄positum. Secda cōclusio sit ista. In cau
sis accidentaliter ordiatis ē impossibilis infinitas nisi
ponatur status i essentialiter ordiatis. hanc oīdo
sic. quia accidentaliter infinitas: si ponitur hoc
erit non simul. sed successiue tantum vt alteruz
post alterum. tunc sic. omnis infinitas successi
ua habet causam perpetuam ipsam que cau
sa in infinitum durat. illa causa perpetua non
potest esse aliquid illius successionis. quia. om
nia successiua sunt eiusdem ratiōis. ergo est
aliquid p̄zins essentialiter. z alterius ordinis
a quo dependet quamlibet causa illius succes
sionis. Et tunc illa causa erit p̄zia z essentia
liter ordinata z habetur p̄positum. Et. aīoz
probat. quia nulla difformitas perpet natur
nisi in virtute alicuius permanentis quod nihil
est illius difformitatis vel illius successionis.

Tertia conclusio sit. ista q̄ si negetur in cau
sis essentialis ordio: adhuc infinitas in causa est

1. p̄zia

1. p̄zia

1. p̄zia

3m

Superius dicitur quod...

Superius dicitur quod...

Superius dicitur quod...

simpliciter impossibilis. hanc ostendo sic. certum est quod in entibus aliquid est effectum. quod a se vel ab alio vel a nullo. non a se. quia secundum Augustinum. primo de trinitate. nihil est quod se ipsum generat vel sit nec erit a nullo quia a nullo nihil est effectivum. quod ab alio illud aliud erit prima causa et per consequens illa erit status. Si dicatur quod illa agit in virtute alterius potius. contra quia erit essentialiter ordinata quod negabatur. sic ergo patet ad questionem quod infinitas in causis essentialiter ordinatis est impossibilis simpliciter. Ad argumenta ad primam concedo quod posita generatione infinita quod causa sunt infinite. sed iste sunt accidentaliter ordinatae. ut per dictum est. Sed est dubium de causa materiali. ut materiam sint infinite. Respondeo posito quod materiae essent plures forsitan non essent inconuenientes ipsas esse infinitas successivum sicut conceditur de alijs causis accidentaliter ordinatis. tenendo tamen cum philosopho quod tamen una est materia omnium formarum ut patet per philosophum. et primo de generatione et corruptione. dico tunc quod non sunt infinite sed manet una materia numero in generato et corrupto. quia generatio unius est corruptio alterius et converso. Contra hoc dicitur quod generans generat aliud per materiam. Respondeo quod intelligit quod alia est materia in genere et genito. tamen cum hoc potest stare quod sit eadem successivum in generato et corrupto et hoc in infinitum. Ad secundam dicendum quod duplex est distantia. quedam dimensiva et quedam perfectiva. Si loquamur de distantia perfectiva sic procedo. animus quod iter primum effectus et quodlibet aliud est infinita distantia. sed tunc nego primum. sicut patet de contrariis que maxime distant tali distantia et tamen aliqua sunt contraria non habentia mediam. Ad probationem primum patet quod procedit de distantia dimensiva de qua animus est negandum. sicut patet de se quia iter deum et creaturam non est distantia dimensivam sed perfectivam.

Questio

Primum infinitum possit cognosci a nobis. et videtur quod sic. nam deus est infinitus. sed deum possumus cognoscere sic probatur est superius. quod infinitum cognoscitur a nobis. Confirmatur. quia cognitio rei est per omnes causas. sed per philosophum in 2o. quod per primam causam. sed prima causa est infinita. quod infinitum cognoscitur a nobis. Preterea. aliud enim diffinitio et passio assignatur a nobis et ei non imponimus intelligitur a nobis. sed infinitum est huiusmodi sic patet per philosophum primo libro de interpretatione. causa de infinito. quod est. Preterea. omnes species quorum rationes generum sunt intelligibiles a nobis. quia diffinitivum. sed species numeri et figure sunt infinite. quia ultra omnem speciem datam potest accipi alia et sic in infinitum. quod potest cognosci. Si dicas quod ille non sunt vere species quia non existunt. Contra species role est vere species licet rosa non existat. Preterea. Aristoteles 4o per philosophum. causa de vacuo arguitur sic. si duo corpora possunt esse simul. ergo et infinita. ergo a similibus. si dicitur species possunt esse simul intellectus.

ut clarum est quod sic. quod et infinite et quilibet est principium cognoscendi. ergo infinita possunt cognosci a nobis. Contra secundum huiusmodi. si cause formales essent infinite nihil contingeret scire. idem dicitur primo per philosophum. contra Anaxagoram ponentes principia infinita. quia tunc nihil esset cognoscibile. ratio per philosophum non valet si infinitum possit cognosci. In ista questione primo premitam unam opinionem. et dicam aliter ad questionem. Quantum ad primam dicitur quod infinitum non potest intelligi a nobis secundum intentionem per philosophum in littera. per quam opinione arguitur sic obiectum proprium intellectus nostri est quidditas rei materialis. ergo nichil est a nobis cognoscibile nisi sub ratione quidditatis rei materialis. sed infinitum non est aliquid materiale. nec contentum sub quidditate materiali. ergo non est a nobis cognoscibile. Preterea. si infinitum posset intelligi a nobis vel hoc esset unica intellectio vel pluribus. sed neutro modo est a nobis cognoscibile: ut ostendatur ergo et. maior patet a sufficienti divisione. minor probatur. quia non una. quia tunc cognosceret per speciem unam generatam ab obiecto. tunc sic. omne agens agit secundum quod est ens. ergo quod causat unam speciem est unum in actu. omne autem tale habet unam formam. infinitam autem non habet formam. quia forme est terminare. infinitum autem non terminatur. Secundo probatur quod infinitum non posset pluribus intellectibus cognosci. quia si sic tunc essent in intellectu plures species simul. sed plures species intelligibiles sunt plures forme eiusdem rationis et per rationes sunt impossibiles in eodem ex. 5o per philosophum non est possibile simul percipere intellectus. quod est. Preterea. obiectum et potentia proportionantur. sed inter finitum et infinitum non est proportio. quod intellectus noster cum sit finitus in esse et per rationes in operando non poterit intelligere infinitum. His premissis respondetur secundum istam opinionem ad rationes in oppositum. Ad primam de deo dicitur quod utique deus est infinitus et potest cognosci a nobis non tamen sub ratione infiniti. quod probatur. quia deus non cognoscitur nisi per effectum. nullus autem effectus adequatur ei. et per consequens non potest ducere cognitionem eius secundum quod infinitus. Ad confirmationem per idem. quia licet prima causa sit infinita non tamen cognoscitur a nobis secundum quod infinita. Ad aliud dicitur quod multis imponimus nomina que tamen non sunt intelligibilia. exemplum significamus enim nichil: et tamen nihil non est intelligibile. Quod est de quod infinitum diffinitivum. et de quod diffinitio est duplex. quedam est diffinitio quod rei. quedam vero quid nominis. prima bene arguit diffinitivum esse cognoscibile. sed secunda non. quia potest esse tantum entis que non entis. et tamen non ens non est intelligibile. talis enim diffinitio infiniti est posita 3o per philosophum. Aliud cum dicitur de speciebus numeri et figure respondetur quod sole ille species que in suis singularibus possunt per sensus apprehendi sunt a nobis cognosci.

Marginal notes on the right side of the page, partially cut off.

Secundus.

abiles. tales autē sunt finite. Ad ultimum cū
arguitur a simili. dicitur q̄ nō ē simile hic et ibi.
q̄ locus ē terminus corporis et habet rōem for-
mā terminans ipm corpus. corpus at loca-
tum ē sic materia. forme enim ē terminare. et ma-
teria terminari. spēs vero itelligibiles hnt respe-
ctu intellectus modum forme informantis et p-
scientis. intellectus vero modum materie et p-
fecibilis nūc at si vna forma pōt terminare et in
formare duo. pari ratione infinita. quia termina-
tio et informatio ē a pte eius. ideo sequitur q̄ si
vna locus pōt terminare et recipere duo corpa
pari ratione infinita. et ppter hoc illud aīa ē im-
possibile. sed si materia pōt pfi a duobus for-
mis non oppositis nō ppter hoc segtar q̄ ab i-
finitis. quia hoc argueret ipsius materie infini-
tam capacitatem. licet ergo intellectus possit for-
mari duabus spēsbus simul nō ppter hoc sequi-
tar q̄ ab infinitis. Aliter dicit q̄ p̄ia p̄bi ē
intelligenda quando ē tanta repugnantia respe-
ctu paucorum quāta ē respectu plurium sic ē in
pposito p̄bi. quia est tanta repugnantia ex par-
te loci q̄ si in eodē loco sint duo corpora quā-
ta si sint plura. ideo sequitur q̄ si duo corpora
possint ēē simul. ergo infinita non autem sic ē d-
spēsbus: quia non ē tanta repugnantia esse simul
duas species in intellectu sicut plures vel infini-
tas. Contra istas solutiones arguitur. et primo
contra primam. cum dicitur q̄ deus non potest
cognosci a nobis scōm q̄ infinitas. Contra
quia nos intelligimus deum vt creatorem. sed
vt est creator est infinitus. quia potentia creati-
ua ē infinita. ergo intelligimus eum vt infinitus
p̄feca deus intelligitur a nobis vt ē finis
ultimus. sed vt sic ē infinitus. ergo itelligimus
eum vt infinitum. p̄batio maioris. quia vt in h
secundo dicitur. oē agens per intellectū cogno-
scit ultimum finem vt ultimus ē. arguitur enim
ibi sic. Si fines eēt infini. q̄ nullū agēs per intel-
lectū ē. q̄ oē tale cognoscit finem ultimum pp
quem agit. p̄batio minoris. quia oī bono finito
cōtingit itelligē aliud magis bonum. si q̄ deus
fms q̄ ultimus finis non sit bonum infinitum. q̄
possimus itelligere maius bonum deo f3 q̄ vt
ultimus finis. q̄ aliquid aliud p̄ter deum erit vlti-
mior finis. qd ē hereticum et absurdū. P̄e-
oīs cognitio complexa p̄supponit cognitionem
terminor. sed infinitam attribuius deo et remo-
nemas a creatura. dicēdo q̄ deus ē infinitus et
creatura nō. q̄ cognoscimus ipm infinitum scōm
q̄ ē alterā extremū illius cōplexiōis. et vt sic al-
tribuitur deo et remonetue creatura. Cōtra
secundam cū d̄ ad argumentum q̄ nihil signifi-
ficatur et tamē nō ē itelligibile. Arguitur q̄
voces sunt signa rez mediātibus cōceptibus. q̄
nihil significatur quin p̄ncipiatur et pin-
telligitur. aīa p̄ p̄tio p̄ncipiatur. voces sunt si-
gna passionū q̄ sūt in aīa et idem dicitur q̄ sicut

voces sunt signa passionum: sic passiones sunt
signa rerum. Confirmatur. quia quarto huius
dicitur q̄ si nihil intelligitur nihil significatur
P̄terea impossibile ē itelligere discretam
extremor nisi ipsa extrema itelligātur. sed nos
intelligimus discretam inter ens et nihil. q̄ co-
gnoscimus ens et nihil. Confirmatur q̄ p̄na-
tiones et negationes sūt itelligibiles cū de ipis
formetur atque ppōes. et t̄i p̄inationes et ne-
gationes sunt formāl̄ nihil. Cōtra tertiam
solūtōez de spēsbus numeri videtur q̄ possum
itelligere numeros infinitos. q̄ per spēm vniū
vniū pōt itelligi alias vniū. sicut vlt̄ Au-
gusti. q̄ p̄ spēm vniū solis possumus itelligē
quor volamus soles. per spēm q̄ vniū vniū
possunt itelligi numeri infiniti p̄ replicationez
vniū. non dico sic et successiue sed hoc suffic.
Contra solūtōem quartā. licet enim similitudo
non valeat omnino tamen non videtur ēē aliq̄
repugnantia ex parte intellectus quin possint in
finite spēs ēē intellectu in actu primo. sicut ceterū
pōt terminare infinitas lineas. pōt enim itellus
vt videtur scire infinita in habitu. si eēt qui imp-
meret infinitas spēs in ipso. verum ē tamen q̄ i-
tellectus non potest naturabiter infinitas spēs
acquirere. cuius ratio ē. quia oportet q̄ aceret
illas spēs ex actibus suis et per consequens q̄ p-
cederent actus infiniti. quod ē impossibile. t̄n q̄
intellectus habeat infinitas spēs per infusione
non videt inconueniēs. sicut forte habuit ania
crisi de quo alias. quia magis ē alterius nego-
tij. Nec rōes facte p̄ opinione cogunt. Et id ad
p̄mam cum dicitur q̄ p̄p̄m obiectum intellec-
tus nostri ē quiditas rei materialis dico q̄ fal-
ē sicut oīsum ē supra. questione de cognitione
substantiarum separatarum. pōt tamen p̄ nūc oī
di vniū rōne sic. nullus habitus potētie potest
aliquid habere p̄ obiecto cōmunis obiecto illi
potētie. q̄ nūq̄ habitus excedit potētiā cui-
us ē. s3 habitus metha. habet p̄ obiecto ens in-
q̄tū ens vt ipse met concedū qui ē alterius o-
pinionis. ens autem inq̄tū ens est cōmunis
quiditate materiali. ergo quiditas materialis nō
ē obiectum adequatum intellectus. Ad secū-
dū respondeo q̄ infinitū potest itelligi vniū
intellectione. Ad p̄bationem cum dicit q̄
haberet cognosci p̄ vniū spēm p̄cedo. q̄ pōt co-
gnosci p̄ vniū spēm nō t̄i genitā ab eo. sicut p̄o-
batio p̄cedit. vel dato q̄ gigneret vnam spēs nō
segtar ex hoc q̄ infinitum eēt terminatam. quia
forma terminat illud in quo ē. illa autem spēs
genita ab infinito non eēt infinito sed in ipso in-
tellectu finito cognoscente. Contra illud etiā
quod dicitur q̄ nihil intelligitur a nobis vni-
ca intellectōne nisi per vnam speciem. arguitur
sic. omne quod potest esse vnum extremum vni-
us compositionis apud intellectam potest itel-
telligi vniū intellectione simplici. sed possi-

bile ē aliqua duo quorum due species sunt in intellectu eē unum extremum unius compositio nis apud intellectum. ergo rē. maior pbatur ga intellectus tantum illud apprehēdit simplici ap prehensione primo quod cōponit cum alio. p batio minoris. ga mōs aureus non intelligitur vna spē cum nichil unum tale sit in re extra qd vnam spēm facit in sensu. et per rōis nec in intel lectu. et tamen cōstat quod mons aureus est ex tremus unius cōpōis. vt si dicatur quod mons aureus est figmentum vel aliquid tale. Pre multa possumus simul scire. ergo simul intelli gere. rōis p. quia cuiuslibet sciti in actu ē spēs in intellectu in actu. oīs pbatur. qz si considero vna conclusionem p spēm in actu r cognosco p possibile alias duas conclusiones in habitu si non habeo species illarum duarum in actu. o3 g me ingreere spēs illaz cōclusionū. s3 pono per possibile quod singulare non sit extra in re qz possit facere spēs in sensu. et per rōis nec in intel lectu. vel tunc nūq3 intelligam illam cōclusionē vel habeo illam spēm in actu sicut de prima cō clusioe. nec ex virtute fantastica potest abstrahi spēs illius cōclusionis. quia ibi non possunt esse simul due spēs sicut in intellectu. nec ē icō ueniens plura accētia r plures spēs eiusdem rō nis r generis scdm esse intentionale eē in eodē subiecto simul: sicut duo lūia sunt in eadē pte mediū de quo dicitur amplius quinto huius.

Ad tertiū de pportione obiecti ad potentiā dicendam sicut pns. r potest sic argui contra eū r quero de q pportione loqueris. qz vel de p portione numerali. vel de pportione pfectiōis vel de pportione finiti ad finitum. pzo modo n̄ potest. quia eadē po nsero pōt i plura obiecta numero. scdo mō nō. vt intelligitur pportio p sectionis qd aliquociēs sumptā redit aliud vltus enim infinites sumptus non reddet solē quia est alterius rōnis. 3o modo non ga ppor tio potētie r obiecti ē pportio motūs r moti. r tamen si aliquid mouetur a finito pōt ēt mo ueri ab infinito. sicut celum potest moueri a deo quod nunc mouetur ab angelo. Ad formam iam supius dictam fuit q illa pportio cum sit moti ad mobile magis requirit dissimilitudi nem q3 dissimilitudinem. Opinio g p̄dicta n̄ cogit q̄tum ad rationes nec valet q̄tum ad re sponiones. Quantum ad secundam pncipa le p̄mittam quasdam distinctiones. 2o oīdam aliquas conclusiones. Quātum ad p̄mam sit ista p̄ima distinctio q infinitum pōt tripliciter accipi. s. negatiue: p̄uatiue: r contrarie. pzo mō dicitur infinitum quod non ē aptum natum fi niri sed repugnat sibi. eo modo quo dicitur. 3o p̄bisi. q p̄nctus ē infinitus. sicut vox ē inuisibi lis. Infinitum p̄uatiue d̄ qd p̄nat finem v̄l fini tatem in apto nato finiri. r hoc sonat vocabulū In finitum p̄rie ē quod negat finitatem p̄onen

do eius oppositum. r isto. mō loquitur alr r boeti us super p̄dicamta. ca. de qualitate: vbi dicit sic p̄bus. qualitati inest habē p̄rium sicut iusticia p̄ riatu r iusticie. iniustus enī p̄rie dicitur eo qz hēt habitum p̄rium ex actibus generatum. sic ifini tum p̄rie negat finitatem cum pōne p̄rij. p̄ta in finitum extēsum sine terminis. r sic loquitur p̄bus p̄rimo p̄bisi. contra p̄menidē r m̄lissim. Inō infinitum contrarie dictum pōt dupliciter intel ligi. vno modo qz sit actu existens sine terminis. alio modo qz sit in potentia. quod diffinit p̄bus tertio p̄bisi. s. infinitum ē cuius q̄tatem accipiē tibuf semper ē aliquid extra accipere. ita qz q̄tū cumq3 accipiatur semper ē aliquid extra si tamē cēt p̄uatiue vel negatiue nō semper eēt aliquid ex tra accipere. g infinitū duobus modis vltimis. s. p̄ natiue r contrarie semper ē i q̄tate mot vel stū tis. q̄tatis at oīs dicta p̄prie vel methaphozice ē magnitudo vel multitudo dicta p̄prie vel me thaphozice. g oīs infinitas talis ē in magnitudi ne vel multitudi p̄prie vel methaphozica.

Secda distinctio sit ista q infinitum pōt du pliciter accipi. vno modo p̄ ratōe ifinitatis i se. alio modo p̄ substrato rōi ifinitatis. r p̄ eo qd sub ē tali rōi. aliud ē. n. querere de rationē ifini tatis in se. r aliud de eo quod sub ē tali rationi ifinitatis sicut aliud ē querere de ente. per acci dens r illud ē querere de eo quod subest v̄l est sub ente p̄ accidēs. p̄bus enim sexto huius pzo bat q̄dam de ente p̄ accidēs. ex quo sequitur qz de ente p̄ accēs pōt eē scia. r n̄ ibi p̄bat qz d ente p̄ accēs nō pōt eē scia. p̄imum intelligitur de ratione entis in se. scdm de illo cui inest sic in p̄posito di itur de infinito. De secdo deca rabo. 8. conclusiones. p̄ima cōclusio sit ista. In finitum contrarie in magnitudine v̄l p̄ sectionis a nobis ē intelligibile. hanc ostēdo sic deus ē ifinitus creature i magnitudine p̄fecti onis. sed deus ē a nobis intelligibilis. ergo rē. maior pater. quia deus ē ifinitus r non negati ue nec p̄uatiue. ergo contrarie. minor ē oīsa superius. Secunda conclusio sit ista. Infini tum contrarie in multitudi nō potest cogno sci a nobis simul tanq3 unum obiectum hāc oī do sic. intellectus qui includit contradiationes ē impossibilis. sed intellectus intelligens infinitū contrarie in multitudi est huiusmodi. ergo rē maior est evidens. sed minor ex p̄cedentibus tum quia non est dare infinitum in re in actu. tum quia infinita multitudi sunt intelligibi lia infinitis actibus quod repugnat intellectui nostro. Tertia conclusio sit ista. Infinitum contrarie in multitudi nō potest intelligi a nobis successiue. pura intelligendo vnam post aliud. hanc ostēdo sic. Si infinitum in multitudi potest intelligi successiue. ergo cō tingit infinitus pertransire. consequens ē euidē ter falsum. ergo r antecēdēs. p̄uatiue p̄rie qz si

Handwritten notes:
 In finitum p̄rie ē quod negat finitatem p̄onen
 In finitum p̄rie ē quod negat finitatem p̄onen

Tertius.

contingeret intelligi infinitum in multitudine
successive. oportere totam istam multitudinem
pertransire. Notandum autem est quod ista con-
clusio videtur ire ad mentem philosophi et certam est quod
actibus intellectus actu infinitis siue simul siue
successive. quod veritas non sufficit ad tot actiões huius-
modi simul siue successive. et hoc modo loquitur philo-
sophus naturaliter ac intelligi infinita per seipsa non
quidem naturaliter acq̄sitas sed a deo impressas
forte non est impossibile. de quo alias. Quar-
ta conclusio fit ista. infinitum contrarie in magnitu-
dine quantitatis modalis non potest intelligi a no-
bis hanc omnimodo scilicet intellectus qui includit contra-
dictionem est impossibile. scilicet intelligere infinitum
in tali magnitudine includit contradictiões
propter quod non est dare tale infinitum in re. ergo etc.
Quinta conclusio fit ista. infinitum privative
in magnitudine motus non potest intelligi a nobis
ista probatur sicut procedens. quia non est dare ali-
quam talem magnitudinem. que sit apta nata
fieri. et non sit actu finita. et ideo intellectus in-
telligens tale infinitum repugnat rei. Sexta con-
clusio fit ista. infinitum privative in multitu-
dine non potest intelligi a nobis hoc patet sicut
patet. quia nulla est multitudo que sit apta nata
finiri. et non actu finita. quare intellectus intelligens
multitudinem finitam repugnat rei. Aduerten-
dum quod omnes predictae conclusiones accipiunt infi-
nitum per se substrata et quod subicitur rationi infinita-
tis. Si autem queratur de infinito accepto per rationem
infinitatis in se. fit ista septima conclusio. scilicet in-
finitum isto modo potest intelligi a nobis. quam sic omni-
modo impossibile est aliquid intelligere in eo vel non in eo
se alteri nisi ipsum prius apprehendant ab intellectu sim-
plici. sed infinitum omni modo dictum possumus co-
gnoscere alicui in eo vel non in eo. si necessario ipsum
infinitum ut sic prius est apprehensum ab intellectu.
Ex omnibus predictis concludo correlatiōem quod infi-
nitum acceptum per se substrata sic est impossibile in-
telligi vel non intelligi. sicut est possibile esse vel non
esse ex parte rei. unde infinitum perfectiōe sicut est deus
est intelligibile a nobis. Infinitum autem in magnitu-
dine motus vel in multitudine secundum actum non. Item
infinitum in essentiali ordinatis vel in actu vel in
potentia seu privative secundum rationem non potest intelligi a
nobis. cuius ratio est quia repugnat rei. infinitum autem
siue in multitudine siue in magnitudine siue in
basibus accidentaliter ordinatis si in potentia acci-
piatur potest intelligi a nobis et hoc potentia ac-
ceptum: ut sic semper intellectus conformetur rei.
Octava conclusio fit ista. Infinitum negativum
potest intelligi a nobis hoc patet. quia perfectus vel unitas
potest intelligi a nobis. sed ipsa sunt infinita negativum
in infinita negativum prius a nobis cognosci. Ex predictis
conclusionibus patet quod sit dicendum ad questionem. Ad argu-
menta. ad primum et ad confirmatiões patet quod ve-
rum conclusio sit. quia arguunt de infinito in ma-
gnitudine perfectiōis. quod est deus unde Damascenus

quarto sententiarum quod hoc solum possumus scire
de deo quod est infinitus et incomprehensibilis. Ad
aliud cum arguitur quod infinitum potest diffiniri et pas-
siones de eo demonstrari. dicendum quod probatur de
in finito accepto si per se substrata sed per rationem infi-
ti in se. Ad aliud de infinitate spirituum numeri
et figure. dico quod omnes sunt intelligibiles a nobis non
simul sed successive tamen non contingit pertransire

Ad ultimum cum arguitur quod si duo corpora
et dictum est quod infinite species possunt esse simul in
intellectu actu primo. non naturaliter. sed si a deo
infundatur sicut superius tactum est. et tamen non sequitur
quod intellectus in actu secundo possit intelligere
infinita. Ad antecedentes philosophi in oppositum di-
co quod intelligit quod infinitas in multitudine que
intelligitur per diversas species non potest intelligi
a nobis. est quod intellectus haberet infinitas spe-
cies apud se. quia non posset elicere simul infini-
tos actus et operationes. nec posset intelligere unum
post aliud. quod non posset ea pertransire.

Explicit secundus liber

Questio

prima.

Arca tertius

libri metha. Queritur utrum
in immobilibus sit causa efficiens
et finalis. et videtur quod sic.
nam medium demonstratio-
nis reducitur ad genus cause

efficientis. hoc scilicet mathe. que sunt de immobilibus vere
re demonstrantur. si in immobilibus est vere innere
rationem efficientis. maior est nota ex secundo philo-
sophico. ubi philosophus principia demonstrationis enumerat
inter causas efficientes rationem medij. Item primo po-
steriorum dicit quod principia demonstratiōis sunt cause
conclusionis. medij autem non est causa materialis. quia
non intrat conclusionem. nec est causa formalis nec
finalis. relinquatur. si quod sit causa efficiens. Pre-
terea immobilia sunt entia. habent rationem finis autem
patet. sed patet probatur. quia quod habet rationem entis habet rationem
boni. cum bonum et ens conuertantur. finis autem
et bonum sunt idem. ut dicitur hic. Contra
Aristo. hic in littera. Respondeo ad questi-
onem. primo premitam aliquas distinctiones.
secundo dicam ad questionem. Quantum ad
primum fit ista prima distinctio quod immobilia sunt
in duplici genere. quedam sunt immobilia mo-
uentia ut deus et intelligentie. quedam autem movent
nec moventur ut materia. Secunda distinctio fit
ista. quod duplex est efficiens quoddam dicitur esse sine mo-
tu quoddam dans esse cum motu. exemplum
primum. deus qui non agit interveniente motu.
exemplum secundum omne agens philosophicum.